

23

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божјој и вољи народа

ЌМЪАЗ СРПСЌИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ,
ДА ЈЕ ДРЖАВНИ САВЕТ РЕШИО, И ДА СМО
МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО:

ЗАКОН О УСТРОЈСТВУ

I.

Првостепених¹⁾ судова.

§. 1.

У Краљевини Србији постоје првостепени судови у овим местима: Алексинцу, Београду (а. првостепени суд

¹⁾ У свима параграфима овог устројства место речи „окружних“ употребљена је реч „првостепених“, према закону о изменама и доунама у закону о устројству окружних судова, закону о устројству трговачког суда и закону о другом одељењу суда округа нишког од 17 априла 1890 год. (Збор. 46-ти)

Члб д.
36417

за варош Београд, — б, првостепени суд за срезове: врачарски, грочански, колубарски, космајски и посавски, подунавскога округа, и — в., трговачки суд за варош Београд и срезове: врачарски, грочански, колубарски, космајски и посавски, подунавскога округа), Ваљеву, Врању, Горњем Милановцу, Јагодини, Зајечару, Књажевцу, Крагујевцу, Крушевцу, Лозници, Лесковцу, Неготину, Нишу, Пожаревцу, Прокуљу, Пироту, Смедереву, Ужицу, Чачку, Тузлији и Шапцу — и називају се по месту, где је седиште коме суду.

(Замена од 17. априла 1890 године).

§. 1. а.

Помесна надлежност овим првостепеним судовима одређује се овако:

1., Алексиначки првостепени суд надлежан је за срезове: алексиначки, моравски, ражањски и бањски;

2., Београдски првостепени суд за варош Београд;

3., Београдски — за срезове: врачарски, грочански, колубарски (среско место Лазаревац), космајски и посавски (среско место Умка);

4., Ваљевски — за срезове: колубарски (среско место Мионица), подгорски, посавски (среско место Обреновац) и тамнавски;

5., Врањски — за срезове: масурички, пољанички и шињски;

6., Горњо-Милановачки — за срезове: качерски, љубићки и таковски;

7., Јагодински — за срезове: белички, левачки и темнићки;

8., Зајечарски — за срезове: болевачки и зајечарски;

9., Књажевачки — за срезове: заглавски и сврљински;

10., Крагујевачки — за срезове: гружански, јасенички, (среско место Аранђеловац), крагујевачки и лепенички;

11., Крушевачки — за срезове: жуписки, расински и трстенички;

12., Лознички — за срезове: азбуковачки, јадрански и рађевски;

13., Лесковачки — за срезове: власотиначки, лесковачки и јабланички;

14., Неготински — за срезове: кључки, крајински и поречки;

15., Нишки — за срезове: нишки, и заплањски¹⁾ и варош Ниш;

16., Пожаревачки — за срезове: голубачки, звишки, млавски, моравски (средско место Жабаре), пожаревачки, рамски и хомољски;

17., Прокупачки — за срезове: добрички и косанички;

18., Пиротски — за срезове: белопаланачки, лужнички и нишавски;

19., Смедеревски — за срезове: јасенички (средско место Паланка) и смедеревски;

20., Ужички — за срезове: златиборски, моравички, пожешки, црногорски, рачански и ужички;

21., Чачански — за срезове: драгачевски, жички, студенички и трнавски;

¹⁾ Законом од 31. марта 1891. г. о изменама и допунама у закону о административној подели Краљевине Србије, заплањски срез укинут је. (Бр. 68. „Срп. Новина“ од 1891. год.).

22., Буџијски — за срезове: параћински и ресавски;

23., Шабачки — за срезове: мачвански и поцерски.

(Допуна од 17. априла 1890 год.).

§ 2.

Судови првостепени могу се састојати из једног, а по потреби и из више одељења.

§ 3.

У сваком првостепеном суду морају бити најмање три судије (подразумевајући у томе и председника) и секретар. Остали судски персонал поставља се по потреби.

§ 4.

Како судије, тако и остале званичнике првостепених судова, поставља Краљ указом, на предлог министра правде.¹⁾

¹⁾ О постављању председника првостепених судова важи одредба чл. 7. зак. о судијама.

§. 5.

Првостепени судови стоје под министром правде.

§. 6.

Укинут законом о судијама од 9. фебруара 1881 (Збор. 36. стр. 211.) и изменама и допунама у закону о судијама од 5. фебруара 1891 год.

§. 7.

Првостепени судови надлежни су за грађанске, кривичне, пупилске и трговачке предмете.

В. Примедбу код §. 10. односно пупилских дела.

§. 8.

У грађанским предметима ови решавају и пресуђују у првом степену:

- 1., све спорове, којих вредност прелази власт суђења општинских судова;
- 2., све спорове, без призрења на вредност, о праву наслеђа по закону, или по тестаменту, или о праву соп-

ствености на непокретност, који по вредности прелазе 100 динара.

(Допуна од 17. јануара 1876 год., која су ступила у живот 1. марта исте године, Збор. XXVIII. стр. 66).

3., спорове, у којима судије и у опште чиновници имају одговарати за штету, причињену у вршењу званичне дужности, без призрења на вредност штете;

4., све спорове, у којима вредност предмета не може се одредити у новцу, изузимајући пољске службености, за које су по измењеном §-у 6. грађанског поступка надлежни општински судови.

(Допуна од 17. Јануара 1876 год., која је ступила у живот 1. марта исте године, Збор. XXVIII. стр. 66).

§. 9.

У кривичним предметима *првостепени* судови суде сва злочинства и преступљења, која нису законом потчињена суђењу особених судова или власти.

§. 10.

Првостепени судови расправљају и све пупилске предмете. Они се старају, да се имаће малолетне деце попише; да им се турсори поставе, који ће о њиховој личности и имању бригу водити; они, по саслушању турсора, решавају, шта ће се од пупилског имања чувати, а шта продати, и шта ће се, и колико пупили на издржавање и друге потребе дати; и у опште како ће се расположење са њима и њиховим имањем до њиховог пунолетства учинити.

(В. Закон о старатељству од 25. октобра 1872 год. (Збор. XXV. стр. 17.), по коме старатељским (пупилским) делима управља један судија, који ће у дужности тој самостално радити).

§. 11.

У трговачким предметима *првостепени* судови суде спорове, којих вредност прелази власт суђења општинских судова, у оним местима и окрузима, за које не постоји трговачки суд.

§. 12.

За изрицање правде у *првостепеним* судовима захтевају се три судије и деловођ.

§. 13.

Ако би један судија био препречен у суђењу, а неби било другог судије у суду, који би га заступити могао, онда таквог може заступити секретар, или у препреци секретара други званичник суда, кога председник одреди, ако има својства за судију прописана.

§. 14.

Председник заузима прво место, а после председника долазе судије по старешинству по класама, а ако су у једној класи, по ранијем постављењу у ту класу¹⁾

Они, који без опредељења остану, па буду постављени за судију, заузимају оно место после председника, које им припада према бившем звању и плати.

¹⁾ Законом о судијама укинута су класе и место њих важе периодске повишице (чл. 44).

§. 15.

Суђење у *првостепеним* судовима јавно је, осим где закон допушта да не буде јавности.

§. 16.

Судови *првостепени* решавају по вишини гласова, које прикупља председавајући од најмлађег члана почињући.

Одвојена мњења стављају се такође на протокол, које потписује онај, који је мњење одвојио.

§. 17.

Одвојено мњење у претходном питању, н. пр. да ли дело спада у надлежност суда, да ли је довољно ислеђено, и тим подобна, не ослобођава судију од дужности давати глас судећи у главном питању.

§. 18.

Пресуде и решења у претходним питањима, као и у опште оно, што суд

као суд гласањем по вишини решава, потписују све учествујуће судије са деловођом.

А кад се пресуде и решења издају дотичним лицима, онда излазе само под потписом председника и деловође.

Оно пак, што сам председник по администрацији коме пише, он сам и потписује.

§. 19.

Сам председник или онај кога он одреди, издаваће наредбе, којима се само решење предмета приуготовљава, као н. пр. да се какво лице добави, ради преслушања, или да се стране на рочиште позову; даље наредбе, којима се само пресуде или решења судска извршују, као што је: писати власти да се пресуда изврши, да се такса наплати, да стране предстану ради полагања заклетве или да приме што од суда и тим подобно; исто тако да се пресуда или решење виших судова странама саопшти, да се министру захтевана акта

пошљу или извешће поднесе, да се свршена акта у архиву оставе, дело по незадовољству већем суду пошље, да се одговори да су новци примљени, да се интабулационо уверење или акта по наплати таксе у препису издаду, и т. п.

§. 20

Председник руководи сва дела. Он оглашава, да седница почиње или пре-стаје.

Он предлаже питања, на која се одговори, или која се објаснити имају.

Судије ако имају шта приметити, управљају увек свој говор на председника, који ће према стању ствари, или сам пужна питања чинити, или дозволити судији, да он положи питања, о којима жели објашњење имати.

Председник, по претходном споразуму са судијама, изриче да је извиђење свршено. Он предлаже судијама питања, која се решити имају, и сваки је судија дужан дати свој глас о оном, о чему се пита. Учињена закључења суда он исказује у име суда јавно.

§. 21.

Председник одређује, који ће од канцеларијског персонала који посао радити, и где има више одељења, он одређује, који ће судија у ком одељку или одбору радити, само то мора бити писменим распоредом за унапред.

У случају, кад би који судија у ком одељењу препречен био, може председник и усмено наредити, који ће од судија препреченог заступити.

Председник такође, придржавајући се реда, наређује који ће од судија и канцеларијског персонала у време одмора бити дежурни.

§. 22.

Председник надзирава да сви подручни му у суду прилежно и као што ваља одређене им послове врше; он води надзор о владању званичника судских, на дужности и изван ове, сходно закону о чиновницима, и на свршетку године подноси министру правде кон-

дуитни лист о свима чиновницима и практикантима суда.¹⁾

§. 23.

Председник одржава полицију и ред у суду и у приговору судском.

§. 24.

Сва права и дужности председника, у случају кад он због какве препреке није на дужности, припадају вајстаријем судији.

§. 25.

Секретар је старешина канцеларијског персонала. Његова је дужност да израђује решене предмете сам, или да их даје нижим чиновницима суда на израду; да се у опште стара, да се решени предмети брзо израђују и уредно куда треба отправљају.

¹⁾ Види члан 6. и 13. закона о истражним судијама.

Он има право канцеларијски персонал на брзо и тачно вршење дужности опомињати, и по потреби извештавати о томе председника, ради даљег законог поступка.

II.

Апелационог суда.

§. 1.

Над свима првостепеним судовима постоји један апелациони суд, као суд другог и последњег степена.

§ 2.

Апелациони суд састоји се из 10 судија, између којих је један председник, из погребног броја секретара и другог персонала.

Он ради у два одељсња.

§. 3. и §. 4.

Укинута законом о судијама од 9. Фебруара 1881. и изменама и допу-

нама тог закона од 5. фебруара 1891. године.

§. 5.

Апелациони суд стоји под министром правде.

§. 6.

Апелациони суд разматра и суди, сходно прописима поступка судског, у другом и последњем степену само оне грађанске, спорне и неспорне, као и кривичне предмете, које су у првом степену решавали првостепени судови.

(В. Чл. 9. закона о старатељству од 25. Октобра 1872 г. (Збор. XXV. стр. 17.). по коме је само апелациони суд надлежан за жалбе противу закључења старатељског судије по томе закону).

§ 7.

Суђење је у апелационом суду јавно, осим где закон друкчије допушта.

§. 8.

За изрицање правде у апелационом суду морају бити пет судија и деловођ.

Судија, који је у претходном питању био одвојеног мњења, не ослобођава се од давања гласа у решавању главног питања, само се може при томе позвати на своје мњење у претходном питању.

§. 9.

Апелациони суд решава по већини гласова, које председник прикупља, почињући од најмлађег судије.

§. 10.

Кад би један судија био препречен у суђењу, а неби било другог судије у суду, који би га могао заступити, онда ће таквог судију заступити који од секретара, кога председник одреди, ако има својства за судију прописана.

§. 11.

Апелациони суд разматра и решава предмете по реду, како су му дошли.

изузимајући хитне по закону, који се пре осталих решавају.

§. 12.

Пресуде и у опште оно, што суд, као суд, гласањем по вишини решава, потписују све учествујуће судије са деловођом, а одвојена мњења у таквим предметима потписује онај, који је мњење одвојио.

§. 13.

Пресуде и писма апелационог суда излазе под потписом председавајућег судије и деловође; а ако би било и одвојених мњења, то ће се и она послати у верном препису дотичном суду.

Што пак председник у административним пословима пише, то ће он сам и потписивати.

Председник ће одредити једног чиновника од канцеларијског персонала, који ће рачуне водити и новце чувати.

§. 14.

Председник заузима прво место у суду а после њега судије редом по вре-

мену постављења за судију апелационог суда.

Они, који су без опредељења остали, па буду постављени за судију, заузимају међу судијама оно место, које им припада према звању с кога су дошли.

§. 15.

Председник руководи сва дела, и он дели послове одељењима.

Он оглашава, да седница почиње или престаје; он предлаже питања, на која се одговорити има, и сваки судија дужан је дати свој глас о оном, о чему се пита.

§. 16.

Који ће судија у коме одељењу радити одређиваће се коцком и то сваке године у почетку јануара.

Ако би у једном одељењу два судије недостајало, да се и са једним секретаром не би добио закони број за суђење, онда ће председник наредити, и то само за кратко време, да најмлађи

судија из једнога одељења суди у другој одељењу.

Ако се у течају године упразни место једнога судије ма у коме одељењу, и на његово се место други постави, онда овај долази у оно одељење где је био његов претходник. Ако се упразни по једно или више места у два одељења, онда и нове судије вуку коцку, у које ће одељење доћи.

(Измена од 18. децембра 1882 г. Збор. 38. стр. 176).

§. 17.

Председник може у ком хоће одељењу председавати. У другом одељењу председава најстарији по реду судија.

§. 18.

Председник надзирава, да сви у суду прилежно и као што треба послове врше; он води надзор о владању званичника судских на дужности и изван ове, сходно закону о чиновницима, и на свршетку године подноси министру правде конду-

итни лист о свима чиновницима и практикантима суда.

§. 19.

Председник одржава у суду ред и полицију.

У овом смотрењу он има иста права и дужности, које су законом прописане за председнике *првостепених* судова.

§. 20.

Сва ова права и дужности председника, кад он због какве препреке није на дужности, припадају најстаријем судији.

§. 21.

Секретари учествују у седницама, израђују решене предмете сами, или их дају нижим чиновницима суда на израду, и управљају деловодством одељења у коме раде.

Они су дужни старати се, да се решени предмети брзо израђују и уредно куда треба отправљају.

Најстарији секретар дужан је поред тога надгледати, да се у канцелариј-

ским пословима суда какав непоредак не догоди.

Он има право млађе секретаре и остали канцеларијски персонал на брзо и тачно вршење дужности опомињати, а по потреби извештавати о томе председника, ради даљег законог поступка.

Кад секретар због какве препреке није на дужности, иста права и дужности припадају другом по старешинству секретару.

III.

Касационог суда.

§. 1.

Над свима првостепеним судовима (§. 1. устројства *првостепених* судова) и над апелационим судом, као и над главном контролом, у смотрењу спорова о правителственим рачунима и под надзором правителства стојећим, постоји један касациони суд за целу земљу, у месту централне државне управе.

§. 2.

Касациони суд састоји се из 15 судија, између којих је један председник, и из потребног броја секретара.

Остали канцеларијски персонал поставља се такође по потреби.

§. 3. и §. 4.

Укинута законом о судијама од 9. фебруара 1881. и изменама и допунама тог закона од 5. фебруара 1891. године.

§. 5.

Седнице су касационог суда јавне, осим где закон другаче допушта.

§. 6.

Главни је задатак касационог суда, да мотри, да се у земљи како формални, тако и материјални закони и прописи у предметима грађанским, спорним и неспорним као и у кривичним, упо-

требљавају у оном смислу, у ком они гласе, и једнообразно.

§. 7.

† У круг рада касационог суда спада, да оснажава или уништава пресуде или решења судска, издана по грађанским спорним и неспорним као и кривичним предметима, у случајима, који су законом прописани.

§. 8.

Осим тога у круг касационог суда спада, да решава, који је суд за суђење надлежан у случајима сукоба, који би се због суђења догодио између судова грађанских, војних, црквених, полицајних и главне контроле, на било да судови једне или разних наведених струка међу собом у сукоб дођу.

Оваква питања предлаже непосредно касационом суду онај суд, коме је предмет други који суд, као надлежном, доставио, а и он је решио да није надлежан. Овако да буде и онда, кад више

судова присвајају надлежност за који предмет.

Ако касациони суд нађе, да је надлежан други суд, а не онај, који је предлог учинио, онда ће послати акта томе суду, а решење и једном и другом.

Касациони суд разматраће и решавати и жалбе дотичних лица, изјављене противу надлежности кога од казаних судова.

§ 9

Касациони суд опредељава даље у случају кад би који првостепени суд у суђењу кога предмета, ма због каквог узрока, препречен био, који ће други суд тај предмет судити; само ће при томе, колико је могуће, опредељавати препреченом најближи суд.

§. 10.

Најпосле касациони суд решава на захтевање министра правде, да ли у поједином случају, по принесеним доказима, има основа, да се који судија

због злочинства или преступљења, учињеним у случајима §§. 109, 120 и 127 казнителног законика, под суд да, или да одговара само за накнаду штете, учињене вршењем званичне дужности.¹⁾

§. 11.

Кад касациони суд пресуду или решење апелационог или првостепеног суда ослажи или уништи, вратиће предмет оном истом суду, који га је решио.

§. 12.

Касациони суд ради редовно у три одељења; но у неким случајима он држи велике²⁾ (§ 15.), а у неким своје опште седнице (§. 16.).

§. 13.

За пуноважну седницу у одељењу изискује се пет судија, за велику сед-

¹⁾ Види 3-ћу тач. чл. 158. Устава и чл. 26. до 34. закона о судијама, по којима о грађанској и кривичној одговорности судија у свима делима решава искључиво касациони суд.

²⁾ „Велике седнице“ укинута су. Види напомену код §. 15. овог закона.

ницу¹⁾ најмање девет, а за општу најмање тринаест.

Како у одељењу тако и у великој и у општој седници, једнога недостајаћег судију, у случају потребе, може заменити, по одредби председника, онај по старешинству секретар, који има својства за судију условљена.

§. 14.

Касациони суд решава по савршеној већини гласова, које ће председавајући прикупљати, почињући од најмлађег судије. Ако су гласови подједнако подељени, решава она страна, на којој је председавајући.

§. 15.

У великој седници решаваће се:

1., Они предмети, у којима нижи суд неби усвојио примедбе касационог суда; но у овом случају велику седницу не могу састављати судије оног одељења, који су предмет пре решили;

(Ова је тачка укинута законом од 16. новембра 1866 год. Збор. 30. стр. 457).

¹⁾ Види напомену код чл. 12. овог закона.

2., кад се решава хоће ли се судија дати под суд (види §. 10.). (Ова тачка не важи према закону о судијама).

§. 16.

У општој седници саветоваће се:

1., како се има разумети какав закон пропис, о коме би се приметило, да се у одељењима или у великој седници у подобним случајима неједнако разуме и на случај односи (§. 8. зак. грађ.);

2., кад министар правде буде покискао мњење касационог суда о каквом пропису закона; или кад сам касациони суд, по увиђеној потреби, буде захтевао допуну или нов какав закон;

3., ако би имао чинити примедбе министру правде на какав његов претпис или настављење, за које би налазио, да се не слаже са постојећим законим прописима, или да није прописаним путем издато, због чега га употребити не може.

4., општа седница решаваће оне предмете, у којима нижи суд не би

¹⁾ Види напомену код чл. 12. овог закона.

усвојио примедбе, које му је укинуло на пресуду једно одељење касационог суда.

(Допуна од 16. новембра 1866 год. Збор. 30. стр. 457).

§. 17.

Ако се у општој седници, у случају под 1., предидућег §-а не би могло до таквог јединства доћи, да се у будуће и у одељењима и у великој седници¹⁾ једнообразно решава, чиниће се предлог министру правде, да се законодавно определи смисао дотичног законног прописа.

§. 18.

Одвојена мњења у свима случајима §. 16. подносе се такође министру.

§. 19.

Кад се при прегледању ког дела појави потреба, да се расправи какво претходно питање н. пр. да ли дело подлежи расматрању касационог суда, да

¹⁾ Види напомену код чл. 12. овог закона.

ли је довољно извиђено и т. д., онај судија, који је у претходном питању био одвојеног мњења, дужак је и главно питање решавати, а своје одвојено мњење у претходном питању може забележити

§. 20.

Касациони суд, кад из дела нижих судова, која пред њега дођу, примети хотичне, или грубе, из небрежења учињене, погрешке, он ће учинити истом суду примедбе, а у исто време министра правде о томе известити.

§. 21.

Решење касационог суда потписиваће све судије, које су учествовале у томе, и секретар.

§. 22.

Рад касационог суда излазиће с потписом председника и секретара. Оно што председник по администрацији пише, сам ће и потписивати.

На оно што је решено у великој, ставиће се „из велике седнице“, ¹⁾ што је у општој из „опште седнице“. На остало ставиће се „из I., II. или III. одељења касационог суда.“

§. 23.

Решења касационог суда у делима судским имаће наслов: „у име Његовог Величанства Краља српског Н. Н.“

(Замена од 10. јануара 1879 год. Збор. 34. стр. 107. и закон о краљевини од 22. фебруара 1882 год. Збор. 37. стр. 54).

Права и дужности председника и секретара.

§. 24.

Председник ће мотрити, да се у одељењима, као и у великој ¹⁾ и општој седници, прописани ред одржава, а особито му се у дужност ставља, да pazi да се закони једнообразно употребљавају.

¹⁾ Види напомену код чл. 12. овог закона.

Он дели послове по одељењима и пази, да се предмети редом решавају.

Председник предлагаће, где потребно буде, питања, који се у предмету решити имају, и сваки судија дужан је на питање своје мњење дати.

§. 25.

Председник председава у једном одељењу, а у другим одељењима најстарије за њим судије.

Ко ће од осталих судија у коме одељењу радити, одређује се коцком сваке године у почетку јануара.

Кад би у једноме одељењу два судије недостајало тако, да се додатком једнога секретара не би добио законни број судија, председник ће одредити, на краће време, за суђење једнога и то најмлађег судију из ког другог одељења.

Ако се у течају године упрасни место једнога судије ма у коме одељењу и на његово се место други постави, онда овај долази у оно одељење, где је био његов претходник. Ако се упрасни

по једно или више места у више одељења, онда и нове судије вуку коцку у које ће одељење који доћи.

Председник разрешује секретаре по одељењима, а тако исто и наређује, ко ће од канцеларијског персонала рачуне водити и новце чувати.

Он заказује дан за велику¹⁾ и општу седницу.“

(Измена од 18. децембра 1882 г. Збор 38. стр. 176).

§. 26.

Председник прави и подноси министру правде кондуитну листу званичника и практиканата судских.

Он подноси извешће министру правде о раду и стању дела судских.

§. 27.

Кад председник за потребно нађе, онда може давати појединим судијама на размотрење поједине предмете, које ће они у седници реферисати, но и тада ће се у седници цео предмет претресати.

1) Види напомену код чл. 12. овог закона.

§. 28.

Председник одржава у суду ред и полицију. У овом смотрењу он има иста права и дужности, које су законом прописане за председнике *првостепених* судова.

§. 29.

Кад председник због какве препреке није на дужности, његова права и дужности припадају најстаријем судији.

§. 30.

Сваки секретар управља послом у одељењу, у ком он ради. Он ће се старати, да се решени предмети брзо израђују и уредно, куда треба отправљају.

Опште пак надзиравање о вршењу канцеларијских дела, припада најстаријем секретару. Он има право млађе секретаре и друге канцеларијске званичнике на уредно и тачно извршење дужности опомињати, и сваки непоредак и злоупотребење у истима отклањати.

Кад најстарији секретар није на дужности, заступа га други секретар, који је на реду по старешинству.

Закључење.

§. 31.

Кад ова устројства *првостепених* судова, апелационог и касационог суда почну важити, губе силу закона:

Устројство окружних судова од 26. Јануара 1840. године, $\frac{\text{В№ 140}}{\text{С№ 110}}$. (Збор. I. стр. 192).

Устројство апелационог суда од 12. Фебруара 1860. год. В№ 443. (Збор. XIII. стр. 12).

Законодавно решење од 16. Августа 1860. г. В№ 1926. (Збор. XIII. стр. 140).

Законодавно решење од 10. Маја 1861. г. В№ 982. (Збор. XIV. стр. 86) о решавању сукоба између великог грађанског и великог кривичног суда.

Измене и допуне у устројству великог суда од 4. Јануара 1864 год.

Закон од 11. Јуна 1864 год. о давању судија под суд.

Законодавно решење од 22. Августа 1864 год., по коме један велики суд може узимати, по потреби, за решавање судије из другог великог суда у помоћ.

А кад ће ова устројства почети важити, наредиће се уводним законом.

Препоручујемо Нашем министру правде, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

20. Фебруара 1865 г.
у Београду.

М. М. ОВРЕНОВИЋ III. с. р.

(М. II).

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,*

Р. Лешјанин с. р.

*Министар правде,
Р. Лешјанин с. р.*

Устројство трговачког суда.

§. 1.

По указаној потреби установљава се трговачки суд у Београду.

§. 2.

Овај суд је надлежан за варош Београд и за срезове: врачарски, грочански, колубарски (среско место Лазаревац), космајски и посавски (среско место Умка), округа подунавског.

(Замена од 17. априла 1890 г. Збор. 46).

§. 3.

Он је по достојанству (рангу) своје раван осталим *првостепеним* судовима.

§. 4.

Београдски трговачки суд има једног председника, једног сталног судију, једног секретара, једног старијег писара, једног протоколисту, који ће и дужност архивара и регистратора извршити.

вати, шест редовних судија из реда трговачког, и шест судија, који ће ове заступати.

§. 5.

Да би когод могао бити председник или стални судија суда овог, мора имати сва она својства, која су прописана за судије *првостепених* судова, и нарочито треба да је правне науке свршио. А да би когод могао бити редовни или заступајући судија из реда трговачког, мора бити поданик српски, имати 30 година узраста и мора да је пет година часно трговину водио.

§. 6.

Председника, сталног судију и канцеларијски персонал поставља Краљ указом на предлог министра правде¹⁾, а судије из реда трговачког и њихове заступнике избира скупштина трговаца београдских под управом председника

¹⁾ Постављање председника бива избором по закону о судијама.

суда општине вароши Београда, но и њих министар правде предлаже Краљу, који их у звању њиховом претписом утврђује.

§. 7.

Министарство правде наредиће, да се избори учине одмах како ово устројство у живот ступи.

§. 8.

Како председник и стални судија тако и судије из трговачког реда полажу при ступању у звање заклетву, која је за *првостепенне* судије прописана, као што и остали канцеларијски персонал сходну заклетву даје.

§. 9.

Председник и стални судија као и секретар и остали канцеларијски персонал добијају плату из народне касе а остале судије, као избрани на време, служе без плате.

§. 10.

Трговачки суд има свој печат с грбом српским и у наоколо натписом „Београдски трговачки суд“.

§. 11.

Трговачки суд решава по већини гласова, као што је за *првостепенне* судове прописано њихним устројством.

§. 12.

Пуноважна је седница, кад су у њој поред председника и сталног судије, или поред једног од њих још тројица од изборних редовних судија или њихових заступника

§. 13.

Ако се упразни звање ког редовног судије или заступника, па министарство увиђајући потребу попуњења нареди избор, избрани ће ступити у дужност одмах чим се избере, и она ће

му трајати донде, докле би трајала ономе, на чије је место он дошао.

§. 14.

Изборне редовне судије и њихови заступници бирају се на једну годину, и редовни избори чине се о новој години.

§. 15.

Од шест изборних редовних судија служе по тројица на изменце сваког месеца. Заступници пак само у недостатку или препреци редовних судија ове и то редом један за другим само по један дан заступају. Ред овај председник одржава водећи белешку о томе.

Који од изборних судија било редовних било њихових заступника не би по наредби председника суда у одређене дане уредно на дужност дошао, или кад би нарочито од председника позван био, овом позиву одмах неследовао, а не би у стању био свој

изостанак, одоцњење или недолазак довољним узроцима да оправда, биће први и други пут од председника ошоменут, а после новчано кажњен.

Казна новчана биће од 3 цванцика до 10 талира, а она ће се изрицати у корист болнице вароши Београда.

Противу осуде на новчану казну може се дотично лице жалити онако, како је прописано §. 55. закона о чиновницима грађанског реда.

(Допуна од 8. јануара 1869 год., Збор. XXII. стр. 13).

§. 16.

Трговачки суд судиће: 1. О свима парницама односећим се на уговоре и поравнења због трговине између трговаца, занатлија и банкера. 2. О парницама између свију лица односећим се на посао трговачки. 3. О свима случајима, који су му придостављени трговачким закоником или особеним законима.

В. §. 3. законодавног решења од 22. јануара 1860 г. ВМ 279, (Збор. XIII. стр. 8.), по коме се обезбеђујућа средства због трговачког дуга, као: забране, обустава, притвор дужника и кауције прибављају и оправдају код трговачког суда. изузимајући прибелешку а тако исто и интабулацију, које макар да се због трговачког дуга траже, стављаће се код надлежног *првостепеног* суда. Оправдање пак овакве прибелешке може бити или код овог суда код кога је и стављена, или код трговачког суда, по у овом последњем случају тужитељ ће благовремено известити надлежан *првостепени* суд.

§. 17.

Закон сматра као посао трговачки: 1. Сваку куповину ране, еспана, у опште покретних ствари у цели препродаје, било онако као што је узето, било после пошто се преради или у други вид обрне. 2. Сваки уговор или поравњење између трговца и трговца; осим ако се докаже, да уговор или поравњење није због трговине учињено. 3. Свако предузеће комисионарства и подвоза на суву и на води. 4. Свако преду-

зеће набављања. 5. Свако делање или операцију банака. 6. Меницу ма између којих лица. 7. Свако предузеће грађевина.

§. 18.

Трговачки суд судиће такође о свему, што се тиче стецишта о трговачком имању.

§. 19.

Не спадају у надлежност трговачког суда: 1. Парнице подигнуте против господара, земљоделца или виноградије због продаје ране или пића, што они обделавањем производе. 2. Парнице подигнуте противу трговца за исплату ране, пића или ствари купљених за његову кућевну потребу.

§. 20.

Трговачки суд наређиваће и извршење својих пресуда онако, као што наређују *првостепени* судови.

§. 21.

Пресуде и сва остала акта, која се из суда овог издају, излазе под потписом председника или овога заступајућег судије и секретара са печатом снабдевена.

§. 22.

Док се потреба не покаже и по другим окружним местима образовати особите трговачке судове, оне ће предмете, који по §§. 16., 17. и 18. овог устројства у суђење трговачког суда спадају, решавати у сваком округу постојећи *првостепени* суд, и при таквима поступаће оним истим начином, који се пропише за трговачки суд; но при том ће у сваком окружном месту изабрати на годину дана по 12 људи из реда трговачког и других еснафа, па ће свака страна, којој би се судило по предмету ком од оних у горенаведеним §§. 16., 17. и 18. моћи, ако би хтела, по једног судију заме-

нити једним од оних избраних 12 лица, од којих ће председник добивени од општинског суда списак држати, а ако то страна, и кад се опомене, учинити не хтедне, судиће јој редовне судије *првостепеног* суда.

12. децембра 1859 т.
у Београду.

Милош Обреновић I.
КЊАЗ СРПСКИ.

(М. П.)

*Књажевски представник
и поштител иностраних дела,
полковник кавалер.*

Цв. Рајовић с. р.

*Поштител совета
генерал мајор,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Главни секретар совета,
Рајко Ј. Лешјанин с. р.*

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божјој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ,
ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА, И ДА
СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

о постављању судија за ванпарнична
(неспорна) дела.

Члан 1.

У сваком *првостепеном*¹⁾ суду, као и у суду вароши Београда, поставиће се према величини послова, један или више судија, који ће по закону о старатељству самостално радити сва старатељска (пупиларна) дела, као и сва друга ванпарнична (неспорна) дела, која

¹⁾ Замена од 19. априла 1890 године.